

Warszawa, 21 lipca 2006 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

dr Janusz KOCHANOWSKI

RPO-536046/VIII/06/EW

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Szanowny Pan
dr Jarosław Kaczyński
Prezes Rady Ministrów

Wielce Szanowny Panie Premierze

Obejmując w lutym br. funkcję Rzecznika Praw Obywatelskich już na wstępie uznałem, iż jednym z głównych priorytetów mojego działania powinno być zaktywizowanie wszelkich form pomocy dla obywateli polskich emigrujących z kraju i podejmujących lub poszukujących zatrudnienia w krajach Europy Zachodniej. Zarówno w tych krajach, które otworzyły swoje rynki pracy już od 1 V 2004 r., daty wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, jak Wielka Brytania czy Irlandia, jak również tych, gdzie praca wykonywana przez Polaków, objęta różnego rodzaju restrykcjami wynikającymi z okresów przejściowych polskiego członkostwa w UE, przyjmuje najczęściej charakter nielegalny. Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w krajach UE legalnie pracę podjęło w 2005 r. (dane szacunkowe) około 700 tys. polskich obywateli. Rozmiary migracji nielegalnej nie są możliwe do ustalenia. W najbliższym czasie migracja ta - moim zdaniem - nie zmniejszy się, lecz wzrośnie, w związku z otwieraniem przez kolejne państwa członkowskie rynków pracy.

Ujawnione w ostatnich dniach przez polską i włoską policję wydarzenia potwierdzają moją diagnozę, iż jest to nie tylko problem coraz bardziej palący i wymagający natychmiastowych i dogłębnych rozwiązań systemowych, ale że jest to kwestia wciąż w niedostatecznym stopniu zauważana i podejmowana przez władze państwowe. Słuchając relacji medialnych z wydarzeń w Orta Nova trudno nie być zaszokowanym. Opiswany proceder pojawił się po raz kolejny w tym samym miejscu i był zorganizowany w identyczny sposób. Także Biuro Rzecznika, po doniesieniach prasowych, badało identyczną sprawę wyzysku Polaków w rejonie miasta Foggia, w październiku 2005 r. Zostaliśmy wówczas zapewnieni o prowadzonych kontrolach tego terenu

przez polską placówkę dyplomatyczną, jak i pełnym zainteresowaniu tą sprawą Komendy Głównej Policji.

Niewątpliwy sukces uwolnienia polskich "zakładników" z miejsc nielegalnego ich zatrudnienia nie może przesłaniać słabości i nieadekwatności działań władz polskich dla ochrony praw obywateli wyjeżdżających za granicę. Podkreślić tu pragnę słowo "obywateli", gdyż osoby te mają prawo do korzystania z przyznanego im wart. 36 Konstytucji prawa do opieki ze strony Rzeczypospolitej Polskiej. Na tej podstawie mają prawo domagać się, aby instytucje państwowe o ich prawa zadbały we właściwy sposób.

W ostatnich miesiącach podjąłem wiele działań, zarówno w Polsce, jak i w odniesieniu do instytucji innych państw i ponadnarodowych, na rzecz usystematyzowania pomocy dla Polaków pracujących za granicą i wyjeżdżających w celu znalezienia zatrudnienia. Dwukrotnie sygnalizowałem ten problem Europejskiemu Rzecznikowi Praw Obywatelskich, który m.in. przyjął patronat honorowy nad organizowaną przeze mnie międzynarodową konferencją na omawiany temat, w drugiej połowie 2007 r. Sygnalizowałem ten problem także Komisarzowi do spraw Praw Człowieka Rady Europy, który wykazał duże zainteresowanie tym problemem i zadeklarował poparcie dla wszelakich inicjatyw mających na celu powstrzymanie naruszeń praw wobec polskich obywateli podejmujących pracę na europejskich rynkach. Stały Przedstawiciel RP przy Radzie Europy przedstawił m.in. zarys planu działania w zakresie możliwości wprowadzenia kwestii ochrony pracowników polskich oraz innych krajów podejmujących prace na zagranicznych rynkach pracy do programu działania Rady Europy.

Nawiązałem kontakt m.in. z Ministrem Spraw Zagranicznych i z wieloma ambasadami RP, Ministrem Pracy i Polityki Społecznej, Państwową Inspekcją Pracy, niektórymi Wojewódzkimi Urzędami Pracy, Instytutem Psychosomatycznym w Warszawie, Centralnym Instytutem Ochrony Pracy, Instytutem Pracy i Spraw Socjalnych. Na zorganizowanych w marcu i lipcu br. roboczych konferencjach z przedstawicielami ww. ministerstw oraz Ministerstwa Zdrowia, jak i wybranych związków zawodowych, wysunąłem propozycję powołania instytucji polskich „oficerów łącznikowych”, niezależnych od służb konsularnych ustanowionych w danym kraju, działających przy ministerstwach ds. zatrudnienia w państwach „starej UE”, w których zatrudniani są licznie Polacy. Zadaniem tych osób byłoby przeciwdziałanie na miejscu patologicznemu zjawiskom wyzysku naszych obywateli, pomoc polskim pracownikom w respektowaniu ich praw na zagranicznych rynkach pracy, ale też uczulanie miejscowej administracji publicznej na wspomniane problemy. Instytucja ta jest wręcz niezbędna dla kobiet poszukujących zatrudnienia na zagranicznych rynkach pracy, ze względu na dodatkowe problemy, z którymi - z racji płci - osoby te stykają się poszukując pracy (pod pozorem pracy w restauracjach, hotelach są „zwabiane” do

świadczenia usług seksualnych). Niedawne spotkanie moje z Polonią w Londynie i zgłaszane przez nią wnioski i postulaty, utwierdziło mnie w celowości powołania takiej instytucji.

Szczególnie groźne jest zjawisko masowego wyjazdu do pracy za granicą lekarzy i pielęgniarek, co może znacznie utrudniać dostęp obywateli polskich do opieki medycznej w sytuacji, gdy zapotrzebowanie na nią rośnie z uwagi na postępujący proces starzenia się polskiego społeczeństwa.

Kwestie związane z pracą cudzoziemców na terenie państw „starej” Unii Europejskiej dotyczą nie tylko Polaków. Dlatego problemami tymi postanowiłem zainteresować ombudsmanów państw Grupy Wyszehradzkiej. W trakcie majowego spotkania przedstawiłem omawiane problemy i podjęte przeze mnie działania oraz poinformowałem o planowanym - w celu wymiany informacji i doświadczeń oraz w celu wypracowania wspólnych kierunków działania - na jesień bieżącego roku spotkaniu ombudsmanów państw nowoprzyjętych do Unii Europejskiej.

Oba te spotkania oraz wyniki podjętych działań staną się materiałem międzynarodowej konferencji, która odbędzie się w sierpniu 2007 r., przy udziale wszystkich ombudsmanów z 25 krajów unii Europejskiej. Zamiarem moim jest, aby poza samymi ombudsmanami uczestniczyli w niej przedstawiciele nauki, parlamentu, organów administracji rządowej i samorządowej, związków zawodowych, organizacji obywatelskich działających w środowisku osób poszukujących pracy, organizacji pracodawców, Państwowej Inspekcji Pracy, urzędów pracy, agencji zatrudnienia, publicystów, oraz innych organizacji i osób działających w tym obszarze. Celem konferencji będzie analiza uwarunkowań prawnych i faktycznych pracy polskich obywateli w krajach UE oraz - na bazie tych doświadczeń - próba wskazania działań koniecznych do ograniczenia skali, a nawet likwidacji naruszeń praw osób poszukujących pracy i ją wykonujących poza granicami ojczystego kraju.

Obecnie, pracownicy kierowanego przeze mnie Biura prowadzą badania tego zjawiska na terenie całego kraju, a osoby działające na moją prośbę podjęły się analizy jego aspektów prawnych w poszczególnych krajach Unii Europejskiej.

Jak wspominałem, jeszcze w marcu występowałem do Ministra Spraw Zagranicznych o zwiększenie nakładów na pomoc konsularną i prawną w państwach, w których najczęściej dochodzi do incydentów w sprawach pracowniczych i do których wyemigrowało w poszukiwaniu zatrudnienia najwięcej Polaków. Ponieważ dotychczas nie otrzymałem odpowiedzi, zamierzam uczynić to ponownie, licząc na oczekiwaną reakcję. Jestem coraz mocniej przekonany, iż koniecznym jest ustanowienie stanowisk specjalnych oficerów łącznikowych przy odpowiednikach ministerstw pracy w każdym kraju Unii Europejskiej, w której zatrudnionych jest więcej niż 50 tys. naszych obywateli.

Niezależnie od oceny zjawiska masowej migracji w poszukiwaniu pracy, jest to bez wątpienia największa migracja obywateli polskich w historii, której pozytywne i negatywne aspekty w sposób znaczący odbijają się na ekonomicznej i społecznej sytuacji w naszym kraju

Mając to na uwadze pozwalam sobie zwrócić się do Pana Premiera o:

- spowodowanie znacznego zwiększenia obsady naszych placówek konsularnych celem wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 36 Konstytucji RP.
- włączenie tego zagadnienia do programu działań Rządu jako jednego z kardynalnych problemów polityki ludnościowej Państwa
- podjęcie na szczeblu międzyrządowym rozmów na temat możliwości powołania wspomnianych „oficerów łącznikowych przy odpowiednikach ministerstw pracy w krajach, w których występują odpowiednio duże skupiska pracujących tam obywateli polskich
- rozważenie podniesienia tej problematyki, jako ogólnoeuropejskiej, na forum Parlamentu Europejskiego, jako zagadnienia, które powinno być przedmiotem uwagi instytucji Unii Europejskiej.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski